

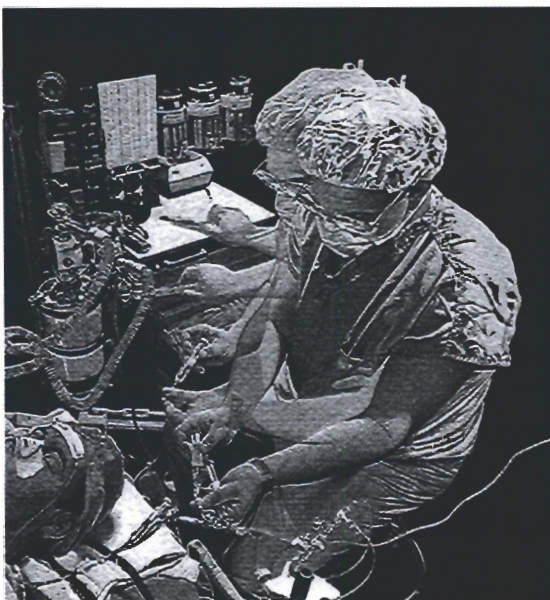
ประเด็นจริยธรรมในการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์

เมื่อพูดถึง “จริยธรรมในการวิจัย” เรามักจะนึกถึงแต่การวิจัยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ใช้คนเป็นตัวอย่างทดลอง กรณีที่ทำร้ายความรู้สึกของผู้คนอย่างมาก เช่น การที่พวกนาซีใช้ชาวยิวเป็นตัวอย่างทดลองเหมือนไมโซมนุษย์ หรือการใช้คนผิวดำทดลองยาที่เมืองทรัสคีย์ เราเห็นได้ชัดว่าการศึกษาวิจัยที่ขาดจริยธรรมเป็นผลร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อผู้ตกเป็นตัวอย่างในการทดลองโดยตรง

ต้องมีจริยธรรมในการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์หรือไม่

การวิจัยทางชีวการแพทย์เป็นเพียงส่วนเสี้ยวหนึ่งของการวิจัยที่กำลังทำกันอยู่ทั้งหมดเท่านั้น การวิจัยทางสังคมศาสตร์จำนวนมากที่ศึกษาเรื่องกับพฤติกรรมของคน แต่ไม่ได้ใช้คนเป็นตัวอย่างทดลองเหมือนการวิจัยทางชีวการแพทย์ การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา หรือระบาดวิทยา จะเก็บข้อมูลจากคน แต่ไม่ได้นำมาทดลอง จึงดูเหมือนว่าจะไม่ค่อยเกี่ยวกับ “หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์เหล่านี้จะต้องการมาตรฐานทางจริยธรรมต่ำกว่าการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มี “ความเสี่ยง” ที่จะก่อให้เกิดอันตรายไม่น้อยกว่าการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ อันตรายอาจเกิดขึ้นต่อทั้งระดับตัวบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสังคม เป็นอันตรายที่มีหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และในแง่กฎหมาย อันตรายเหล่านี้ขึ้นอยู่กับ “จริยธรรม” ของนักวิจัย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการรักษา “ความลับของคนหรือกลุ่มคนที่ตกเป็นตัวอย่างของการศึกษา” (Confidentiality)

การนำเสนอข้อมูลและผลของการศึกษาที่ขาดจริยธรรม อาจก่อให้เกิดผลร้ายทางจิตใจต่อคนที่เป็ตัวอย่าง ผลร้ายดังกล่าวเป็นได้ตั้งแต่ทำให้คนที่เป็ตัวอย่างของการศึกษาเป็นทุกข์ ไม่สบายใจ ไปจนถึงขั้นเสียสติ หรือมีพฤติกรรมผิดเพี้ยนไป ผลร้ายทางสังคม อาจเกิดในระดับตั้งแต่ส่วนบุคคล เช่น สร้างความอับอาย เป็นตราบาป และการสูญเสียสถานภาพ ไปจนถึงระดับครอบครัว และชุมชน ผลร้ายทางเศรษฐกิจรวมถึงการสูญเสียงาน หรือโอกาสที่จะได้งานทำลดน้อยลง ผลร้ายทางกฎหมายรวมถึงการตกเป็นผู้ต้องหา หรือเสียหายทั้งทางแพ่งและอาญา

ปกติในการวิจัยทางชีวการแพทย์ ผลร้ายที่เกิดขึ้นชัดเจนกับบุคคลที่เป็นตัวอย่างเท่านั้น แต่การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์อาจมีผลกระทบต่อบุคคล เลยไปถึงครอบครัว กลุ่มคนและชุมชน ดังนั้น นักวิจัยจะต้องมีจิตสำนึกกับผิดชอบต่อผลของงานวิจัยที่จะไปทำร้ายบุคคลอื่น

ในการประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดจากการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยและ “คณะกรรมการจริยธรรม” ควรต้องพิจารณาถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยจะต้องคิดให้รอบคอบถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และออกแบบการวิจัยให้มีมาตรการป้องกันอันตรายอย่างเพียงพอ

หลักการที่เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน มีว่า “เราจะไม่เอาผลร้ายใดๆ ที่จะเกิดขึ้นกับคน ไปแลกกับข้อค้นพบหรือประโยชน์ทางวิชาการ”

ในสหรัฐอเมริกา โครงการวิจัยทุกโครงการจะต้องได้รับการพิจารณา โดย “คณะกรรมการจริยธรรมของสถาบัน” (Institutional Review Board - IRB) เสียก่อน ยกเว้นงานศึกษาวิจัยที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- กิจกรรมซึ่งใช้วิธีการวิจัย แต่ไม่ใช่ “งานวิจัย” เช่น การศึกษาการประกันคุณภาพ การประเมินผลโครงการภายในหน่วยงาน
- การวิจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับ “มนุษย์”
- การวิจัยทางการศึกษาที่อาศัยตามปกติในสถานศึกษา
- การสำรวจ / สัมภาษณ์ / และการสังเกตการณ์ที่ทำกับผู้ใหญ่
- การใช้ข้อมูลพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้ว
- การประเมินผลโครงการสาธารณะ หรือการให้บริการ
- การศึกษาคุณภาพและรสของอาหาร